

СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ РЕЦЕНЗОВАНИЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Том 19, № 2, 2023

ISSN 2224-0586 (print), ISSN 2307-1230 (online)

МЕДИЦИНА® НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ

Том 19, № 2, 2023

HEMOSUCCUS PANCREATICUS
ЯК РІДКІСНА ПРИЧИНА
ШЛУНКОВО-КИШКОВОЇ КРОВОТЕЧІ

ОСОБЛИВОСТІ БОЛЮ
У ПАЦІЄНТІВ З ВОГНЕПАЛЬНИМИ ПОРАНЕННЯМИ

ЕКСТРЕНІ СТАНИ В НАРКОЛОГІЇ:
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ

ЕКСТРЕНІ СТАНИ В НАРКОЛОГІЇ:
АЛКОГОЛЬНА ІНТОКСИКАЦІЯ

ЕКСТРЕНІ СТАНИ В НАРКОЛОГІЇ:
ІНТОКСИКАЦІЯ СУРОГАТАМИ АЛКОГОЛЮ

ZASLAVSKY®
Publishing house

www.mif-ua.com

МЕДИЦИНА НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ

**ТЕМА НОМЕРА:
ЕКСТРЕНІ СТАНИ:
ВИБРАНІ ПИТАННЯ**

2

**Державна установа «Інститут загальної та невідкладної хірургії
Національної академії медичних наук України»**

За підтримки:

**Харківської міської клінічної лікарні швидкої та невідкладної допомоги
Всеукраїнської громадської організації «Всеукраїнська Асоціація працівників
невідкладної медичної допомоги та медицини катастроф»**

МЕДИЦИНА НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ EMERGENCY MEDICINE (UKRAINE)

**Спеціалізований рецензований науково-практичний журнал
Заснований у серпні 2005 року
Періодичність виходу: 8 разів на рік**

Том 19, № 2, 2023

**Включений в наукометричні і спеціалізовані бази даних
Scopus,**

**НБУ ім. В.І. Вернадського, «Україніка наукова», «Наукова періодика України»,
Ulrichsweb Global Serials Directory, CrossRef, WorldCat, Google Scholar, ICMJE,
SHERPA/RoMEO, BASE, NLM-catalog, NLM-Locator Plus, EBSCO, OUCI, DOAJ**

mif.ua.com

Open Journal System

МЕДИЦИНА НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ

Emergency Medicine (Ukraine)

*Спеціалізований рецензований
науково-практичний журнал*

Том 19, № 2, 2023

ISSN 2224-0586 (print),
ISSN 2307-1230 (online)

Передплатний індекс: 94563

Співзасновники:
*ДУ «Інститут загальної
та невідкладної хірургії НАМН України»,
Заславський О.Ю.*

Завідуюча редакцією **Купріненко Н.В.**

Адреса для звертань:
З питань передплати

info@mif-ua.com
тел. +38 (067) 325-10-26

**З питань розміщення реклами та інформації
про лікарські засоби**

v_iliyna@ukr.net

*Журнал внесено до переліку наукових фахових видань України,
в яких можуть публікуватися результати дисертаційних
робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата
наук. Наказ МОН України від 17.03.2020 р. № 409. Категорія Б
Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтер-
нет вченою радою ДУ «ІЗНХ НАМН України», протокол № 2
від 23.01.2023*

Українською та англійською мовами

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу
масової інформації КВ № 17278-6048ПР. Видано Держав-
ною реєстраційною службою України 27.10.2010 р.*

Формат 60×84/8. Ум.-друк. арк. 9,3
Тираж 12 000 прим. Зам. 2023-mns-129

Адреса редакції:
а/с 74, м. Київ, 04107, Україна
Тел.: +38 (057) 715-33-41.
E-mail: medredactor@i.ua
nikonov.vad@gmail.com
alexfskov1963@gmail.com

(Тема: До редакції журналу «МНС»)
www.mif-ua.com
https://emergency.zaslavsky.com.ua

Видавець Заславський О.Ю.
zaslavsky@i.ua

Адреса для листування: а/с 74, м. Київ, 04107, Україна
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2128 від 13.05.2005

Друк: ТОВ «Ландпресс»

Головний редактор

**Професор Ніконов
Вадим Володимирович**
(Харків, Україна)

Науковий редактор

Професор Бойко В.В.
(Харків, Україна)

Редакційна колегія

- Авдосьєв Ю.В.** (Харків, Україна)
Більченко О.В. (Харків, Україна)
Воротинцев С.І. (Запоріжжя, Україна)
Георгіянц М.А. (Харків, Україна)
Іванов Д.Д. (Київ, Україна)
Іванова Ю.В. (Харків, Україна)
Климовицький В.Г. (Лиман, Україна)
Кобеляцький Ю.Ю. (Дніпро, Україна)
Курсов С.В. (Харків, Україна)
Лاخно І.В. (Харків, Україна)
Лоскутов О.А. (Київ, Україна)
Михайлуков Р.М. (Харків, Україна)
Новицька-Усенко Л.В. (Дніпро, Україна)
Пархоменко К.Ю. (Харків, Україна)
Підгірний Я.М. (Львів, Україна)
Феськов О.Е. (Харків, Україна)
Целуйко В.Й. (Харків, Україна)
Черній В.І. (Лиман, Україна)
Вашадзе Шорена (Батумі, Грузія)
Macas Andrius (Каунас, Литва)
Stefan De Hert (Гент, Бельгія)

Редакція не завжди поділяє думку автора публікації. Відповідальність за вірогідність фактів, власних імен та іншої інформації, використаної в публікації, несе автор. Передрук та інше відтворення в якій-небудь формі в цілому або частково статей, ілюстрацій або інших матеріалів дозволені тільки при попередній письмовій згоді редакції та з обов'язковим посиланням на джерело. Усі права захищені.

© ДУ «Інститут загальної та невідкладної хірургії НАМН України», 2023
© Заславський О.Ю., 2023

МЕДИЦИНА

НЕВІДКЛАДНИХ СТАНІВ

Emergency Medicine (Ukraine)

*Specialized reviewed
practical scientific journal*

Volume 19, № 2, 2023

ISSN 2224-0586 (print),
ISSN 2307-1230 (online)

Subscription index: 94563 (in Ukraine)

Co-founders:

*State Institution "Institute of General
and Urgent Surgery of the National Academy
of Medical Sciences of Ukraine",
Zaslavsky O.Yu.*

Managing Editor *Kuprinenko N.V.*

**Correspondence addresses:
Subscription department**

info@mif-ua.com
tel. +38 (067) 325-10-26

**Advertising and Drug
Promotion Department**

v_iliyna@ukr.net

The journal is included in the list of scientific periodicals of Ukraine, which can publish the results of dissertations on competition of the scientific degrees of doctor and candidate of sciences. Order of the MES of Ukraine dated 17.03.2020 No. 409. Category B Recommended for publication and distribution over the Internet by the scientific council of the State Institution "IGUS of the NAMS of Ukraine", protocol No. 2 dated 23.01.2023

In Ukrainian and English

Registration certificate KB № 17278-6048П.
Issued by State Registration Service of Ukraine
27.10.2010

Folio: 60×84/8. Printer's sheet 9,3
Circulation 12 000. Order 2023-mns-129

Editorial office address:
P.O.B. 74, Kyiv, 04107, Ukraine
Tel.: +38 (067) 325-10-26
E-mail: medredactor@i.ua
nikonov.vad@gmail.com
alexefskov1963@gmail.com

(Subject: Editorial board of the «Emergency Medicine»)
www.mif-ua.com
<https://emergency.zaslavsky.com.ua>

Publisher Zaslavsky O.Yu.
zaslavsky@i.ua

Correspondence address: P.O.B. 74, Kyiv, 04107, Ukraine
Publishing entity certificate
ДК № 2128 dated 13.05.2005

Print: Landpress Ltd.

Editor-in-Chief

Prof. **Vadim Nikonov**
(Kharkiv, Ukraine)

Scientific Editor

Prof. **Valeriy Boiko**
(Kharkiv, Ukraine)

Editorial Board

Yuriy Avdosyev (Kharkiv, Ukraine)

Aleksandr Bilchenko (Kharkiv, Ukraine)

Sergiy Vorotyntsev (Zaporizhzhia, Ukraine)

Marine Georgiyants (Kharkiv, Ukraine)

Dmytro D. Ivanov (Kyiv, Ukraine)

Yuliya Ivanova (Kharkiv, Ukraine)

Volodymyr Klymovytsky (Lyman, Ukraine)

Yurii Kobeliatsky (Dnipro, Ukraine)

Serhii Kursov (Kharkiv, Ukraine)

Igor Lakhno (Kharkiv, Ukraine)

Oleh Loskutov (Kyiv, Ukraine)

Rostyslav Mikhaylusov (Kharkiv, Ukraine)

Liudmyla Novytska-Usenko (Dnipro, Ukraine)

Kyrylo Parkhomenko (Kharkiv, Ukraine)

Yaroslav Pidhirnyi (Lviv, Ukraine)

Oleksandr Feskov (Kharkiv, Ukraine)

Vira Tseluyko (Kharkiv, Ukraine)

Volodymyr Chernii (Lyman, Ukraine)

Shorena Vashadze (Batumi, Georgia)

Macas Andrius (Kaunas, Lithuania)

Stefan De Hert (Ghent, Belgium)

The editorial board not always shares the author's opinion. The author is responsible for the significance of the facts, proper names and other information used in the paper. No part of this publication, pictures or other materials may be reproduced or transmitted in any form or by any means without permission in writing form with reference to the original. All rights reserved.

© State Institution "Institute of General and Urgent Surgery of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine", 2023
© Zaslavsky O.Yu., 2023

Зміст

Сторінка редактора

Звернення головного редактора 5

Науковий огляд

- Чуклін С.М., Чуклін С.С., Посівнич М.М.,
Кристочук С.А. (Львів, Україна)*
Hemosuccus pancreaticus як рідкісна причина
шлунково-кишкової кровотечі 7
- Чистик Т.*
Місце флекаїніду в лікуванні
шлуночкових порушень ритму 19
- Скоропліт С.М., Загуровський В.М., Курсов С.В.
(Харків, Україна)*
Екстрені стани в наркології
(загальні питання) 26

Оригінальні дослідження

- Кучин Ю.Л., Горошко В.Р. (Київ, Україна)*
Особливості болю у пацієнтів
з вогнепальними пораненнями
залежно від локалізації поранення
на етапах лікування 32
- Козловська І.Ю. (Вінниця, Україна)*
Градаційне дозування місцевого анестетика
для проведення спінальної анестезії
при ортопедо-травматологічних операціях
на нижніх кінцівках 39
- Падалко А.А., Дзюба Д.О., Галушко О.А.
(Київ, Україна)*
Аналіз серії клінічних випадків
із застосуванням ад'ювантів до загальної
анестезії при плановому кесаревому розтині 44

Лікарю, що практикує

- Скоропліт С.М., Загуровський В.М., Курсов С.В.,
Михневич К.Г., Огієнко Л.Ф. (Харків, Україна)*
Екстрені стани в наркології:
алкогольна інтоксикація 52
- Скоропліт С.М., Михневич К.Г., Загуровський В.М.,
Курсов С.В., Огієнко Л.Ф. (Харків, Україна)*
Екстрені стани в наркології:
інтоксикація сурогатами алкоголю 61

Пам'ять

- Бондар М.В., Лоскутов О.А., Марков Ю.І.
(Київ, Україна)*
Професор Анатолій Іванович Трищинський —
засновник української анестезіологічної школи
(до 100-річчя з дня народження) 75

Contents

Editor's Page

Appeal of editor-in-chief 5

Scientific Review

- S.M. Chooklin, S.S. Chuklin, M.M. Posivnych,
S.A. Krystopchuk (Lviv, Ukraine)*
Hemosuccus pancreaticus as a rare cause
of gastrointestinal bleeding 7
- T. Chistyuk*
The role of flecainide in the treatment
of ventricular arrhythmias 19
- S.M. Skoroplit, V.M. Zagurovskiy, S.V. Kursov
(Kharkiv, Ukraine)*
Emergencies in addiction medicine
(general questions) 26

Original Researches

- Iu.L. Kuchyn, V.R. Horoshko (Kyiv, Ukraine)*
Features of pain in patients
with gunshot wounds depending
on the location of injury
at the stages of treatment 32
- I.Yu. Kozlovska (Vinnytsia, Ukraine)*
Graded dosage of local anesthetic
for spinal anesthesia during orthopedic
and trauma surgeries
on the lower extremities 39
- A.A. Padalko, D.O. Dziuba, O.A. Halushko
(Kyiv, Ukraine)*
Analysis of clinical series with the use
of adjuvants to general anesthesia during
elective caesarean section 44

Practicing Physician

- S.M. Skoroplit, V.M. Zagurovskiy, S.V. Kursov,
K.H. Mihnevich, L.F. Ohiienko (Kharkiv, Ukraine)*
Emergencies in addiction medicine:
alcohol intoxication 52
- S.M. Skoroplit, K.H. Mihnevich, V.M. Zagurovskiy,
S.V. Kursov, L.F. Ohiienko (Kharkiv, Ukraine)*
Emergencies in addiction medicine:
intoxication with alcohol surrogates 61

Memory

- M.V. Bondar, O.A. Loskutov, Yu.I. Markov
(Kyiv, Ukraine)*
Professor Anatolii Ivanovych Trishchynskyi —
the founder of the Ukrainian Anesthesiology School
(on his 100th anniversary) 75

УДК [615.9-615.099]:616.08

DOI: <https://doi.org/10.22141/2224-0586.19.2.2023.1560>

Скоропліт С.М., Загуровський В.М., Курсов С.В.
Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Екстрені стани в наркології (загальні питання)

Резюме. У статті розглядаються речовини, що використовують наркозалежні особи, і загальні питання щодо надання екстреної медичної допомоги пацієнтам, які знаходяться в наркотичному стані. Наведено огляд токсикологічної ситуації в Україні та світі. Подано загальні принципи надання екстреної медичної допомоги при розвитку невідкладних станів у наркозалежних пацієнтів, що викликані передозуванням наркотичних засобів і абстиненцією.

Ключові слова: наркологічна допомога; наркотичні засоби; психоактивні речовини; екстрена допомога

Вступ

Токсикологічна ситуація, що склалася в багатьох країнах світу і в нашій країні також, характеризується зростанням вживання різних наркотичних і одурманюючих засобів. Відповідно спостерігається зростання кількості гострих отруєнь цими речовинами. Ця обставина й обумовлює актуальність написання цієї роботи.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, на облік стає в середньому кожен 50-й наркоман. Смертність, пов'язана з розладами, що викликані вживанням наркотиків (передозування), щороку становить близько 500 тис. людей у всьому світі. Понад 70 % цих смертей пов'язані з опіоїдами, причому понад 30 % з них викликані передозуванням. За оцінками ВООЗ, у світі 35 млн людей страждають від розладів вживання наркотиків.

Останнім часом збільшується частка вживання психоактивних речовин. Частота вживання алкоголю становить 92 %, канабісу — 84 %, тютюну — 66 %, галюциногенів — 37 %, опіоїдів — 34 %, метилендіоксиметамфетаміну (MDMA) — 29 %, бензодіазепінів — 23 %, шавлії віщунів — 17 %, героїну — 7 %. Способи вживання рослинних сумішей — інгаляція за допомогою люльки, кальяну, цигаркового паперу; чистого продукту — інгаляція, проковтування, ректальне введення [1].

З огляду на викладене вище надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі стикається з низкою закономірних складнощів. Перед медичним працівником постає проблема: як діагностувати цю специфічну патологію, що робити в медичному й соціальному аспектах з такими пацієнтами, як спілкуватися з родичами, знайомими і правоохоронними органами. Адже досить часто місце надання допомоги одночасно є і місцем злочину.

Для медиків першого контакту найбільш важливим є виявлення і оцінка загрозливих для життя клінічних синдромів у конкретного хворого з наркотичною патологією, підтримка життєдіяльності організму хворого протягом усього часу, необхідного для транспортування пацієнта до стаціонару, визначення ступеня небезпеки з боку пацієнта для медичного персоналу й оточуючих. У зв'язку з цим необхідно визначити, як терміново і в якому обсязі слід надавати йому невідкладну медичну допомогу.

Загальні положення

За даними ВООЗ, інтоксикація — це стан, який виникає після введення психоактивної речовини і приводить до порушення свідомості, когнітивної діяльності, сприйняття, судження, емоціонального стану, поведінки або інших психофізіологічних функцій і реакцій. Ці порушення обумовлені гострими фармакологічними

© «Медицина невідкладних станів» / «Emergency Medicine» («Medicina неотложных состояний»), 2023

© Видавець Заславський О.Ю. / Publisher Zaslavsky O.Yu., 2023

Для кореспонденції: Скоропліт С.М., асистент кафедри екстреної медицини та медицини катастроф, Харківський національний медичний університет, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022, Україна; e-mail: sm.skoroplit@knmu.edu.ua, skoroplit@gmail.com

For correspondence: Serhii M. Skoroplit, Assistant at the Department of Emergency Medicine and Disaster Medicine, Kharkiv National Medical University, Nauky Ave., 4, Kharkiv, 61022, Ukraine; e-mail: sm.skoroplit@knmu.edu.ua, skoroplit@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-1421-2963>

Full list of authors information is available at the end of the article.

ефектами речовини й умовними рефlekсами на неї, із часом вони зникають до повної нормалізації стану, за винятком випадків пошкодження тканин або інших ускладнень. Термін частіше за все використовується стосовно вживання алкоголю — його еквівалентом у повсякденній мові є «сп'яніння». Алкогольна інтоксикація виражається в таких симптомах, як почервоніння обличчя, змазаність мовлення, нестійка хода, ейфорія, підвищена активність, балакучість, порушення поведінки, уповільнення реакції, порушення суджень і координації рухів, ареактивність або заціпеніння [2, 5, 11–13].

Інтоксикація значною мірою залежить від типу й дози психоактивного засобу, обумовлена індивідуальним рівнем толерантності та іншими факторами. Часто психоактивний засіб приймають для досягнення бажаного ступеня ейфорії. На поведінкові прояви інтоксикації того чи іншого рівня помітно впливають культурні й особисті очікування щодо впливу психоактивного засобу.

«Гостра інтоксикація» є терміном Міжнародної статистичної класифікації хвороб і проблем, пов'язаних зі здоров'ям, що вживається для визначення інтоксикації в клінічному сенсі. Ускладнення можуть включати травму, потрапляння до дихальних шляхів блювоти, делірій, кому і судому залежно від конкретної речовини і способу вживання.

Психоактивні речовини визначені як речовини, що викликають зміну психічного стану. Цим терміном позначають будь-яку речовину, яка здатна при прийомі викликати змінений стан свідомості з ейфорією або іншими бажаними для споживача психотропними ефектами, а при систематичному прийомі — психічну й фізичну залежність.

Психоактивні речовини поділяються на наркотичні засоби і психотропні засоби, їх аналоги і прекурсори.

Наркотичні засоби виділені окремо у зв'язку з великою соціальною небезпекою, значним їх поширенням і немедичним застосуванням, а також у зв'язку з особливим колом пов'язаних з цим правових норм. Включені в цю групу речовини офіційно внесені в «Перелік наркотичних засобів».

Залежність, що формується внаслідок зловживання психоактивними речовинами, які віднесені до наркотичних засобів, оцінюється як *наркоманія*.

Психотропні речовини включають алкоголь і тютюн (і мікси), а також токсикоманічні речовини. Алкоголь і тютюн належать до психотропних речовин у зв'язку з поширеністю і збільшенням захворювань, що розвиваються при зловживанні ними, — алкогольна залежність і нікотинізм [3–9, 36, 37].

Токсикоманічні речовини — це речовини, офіційно не включені до «Переліку наркотичних засобів». До них віднесені: седативні або снодійні засоби, стимулятори, галюциногени, леткі розчинники. Зловживання цими речовинами також є залежністю, що віднесена до токсикоманії.

Спільною для всіх груп речовин, перерахованих у табл. 1, є їх здатність призводити до звикання, а потім і до хворобливої пристрасті — залежності.

За результатами американського медичного і соціологічного дослідження великої групи наркоманів і токсикоманів [5, 7, 32] створено рейтинг найбільш поширених психотропних речовин, який подано в табл. 2.

За існуючою класифікацією виділяють такі групи наркотичних і психоактивних речовин [7, 11–14, 17, 18, 32, 36, 37].

Опіоїди — морфін, кодеїн, папаверин, героїн, синтетичні протагоністи (пантопон, промедол, фентаніл, трамадол).

Малі психоделіки-канабіноїди:

— рослинні (містять канабінол) — марихуана, гашиш, гашишне масло (сленгові назви: анаша, план, чарсу, насвай);

— синтетичні (ТГК-Δ₉-тетрагідроканабінол) — JWH-018 (розроблений John W. Huffman), HU-210, CP-55940 (містяться в сумішах для куріння, не реєструються тестами на марихуану);

— мускатний горіх (елемінін) тощо.

Великі психоделіки (галюциногени): ЛСД, мескалін, псилоцибін, ібогаїн, фенциклідин, кетамін, похідні амфетаміну тощо.

Подібні до γ-аміномасляної кислоти (ГАМК):

— баклофен — лікарський засіб, міорелаксант центральної дії, похідне γ-аміномасляної кислоти (ГАМКб-стимулятор). За структурою баклофен подібний до похідних γ-аміномасляної кислоти: аміналону і фенібуту;

Таблиця 1

Групи психоактивних речовин	Характеристика
Наркотичні засоби	Речовини синтетичного або природного походження, лікарські препарати, рослини
Психотропні речовини	Речовини синтетичного або природного походження, лікарські препарати, природні матеріали
Прекурсори наркотичних засобів і психотропних речовин	Речовини, що часто використовуються під час виробництва, виготовлення, переробки наркотичних засобів і психотропних речовин
Аналоги наркотичних засобів і психотропних речовин	Заборонені для обігу речовини синтетичного або природного походження, хімічна структура і властивості яких подібні до хімічної структури і властивостей наркотичних засобів і психотропних речовин, психоактивну дію яких вони відтворюють
«Препарат»	Суміш речовин, що містить один або кілька наркотичних засобів і/або психотропних речовин

— бутират — натрію оксибутират є натрієвою сіллю γ -оксимасляної кислоти (ГОМК). У 2005–2007 роках препарат набув великої популярності серед молоді як рекреаційна психоактивна речовина. У підліткових колах його прозвали «рідким екстазі» через деяку схожість ефектів при вживанні.

Психодепресанти — барбітурати, бензодіазепіни, метаквалон.

Розчинники — бензин, гас, ацетон, трихлоретилен, ефір, хлороформ, клеї, до складу яких входять леткі розчинники.

Другорядні психостимулятори — етиловий спирт, тютюн, теобромін, кат, кофеїн.

Препарати, що збуджують центральну нервову систему: ефедрин, амфетаміни, метедрин, кокаїн, його різновиди тощо. Первітин (сленгова назва: гвинт), МДМА (екстазі).

Представники дизайнерських наркотиків («сіль для ванн», «підгодівля для рослин»):

— катинон (ефедрон), синтетична наркотична речовина;

— мефедрон (диметилметкатинон, 4-метилметкатинон, 4-ММС, дрон, M-Cat, мяу-мяу, меф) — синтетичний лікарський препарат, який синтезується з екстракту листя рослини кат. Мефедрон є похідним кітанону й ефедрону, його аналоги — метедрон, 4-метилеткатинон (4-МЕС), фторметкатинони тощо;

— аналоги метілону — етилон (MDEC, bk-MDEA), бутилон (bk-MBDB), пентилон;

— аналоги піровалерону — MDPV (3,4-метилдіоксипіровалерон, МДПВ), MDPBP (3,4-метилдіоксипіролідинобутіофенон), O-2482 (нафірон, нафтилпіровалерон) тощо.

Факт одноразового або постійного вживання психоактивних речовин можна об'єктивно підтвердити при виявленні їх у біологічних рідинах людини (кров, сеча, слина).

Орієнтовна тривалість виявлення психоактивних речовин і їх метаболітів у сечі наведена в табл. 3 (на підставі прийнятих лабораторних граничних значень) [36, 37].

У наркології застосовується така термінологія:

— абстиненція (абстинентний стан, стан відбирання або відриву, стан відміни) — тяжкий фізичний і психічний стан, що виникає після припинення прийому психоактивної речовини;

— алкоголь — отрута наркотичної дії, яка може викликати в людини не тільки сп'яніння, але й гостре отруєння, нерідко небезпечно для життя;

— алкогольна залежність (алкоголізм) — хронічне психічне захворювання, викликане тривалим зловживанням спиртними напоями, що характеризується патологічним потягом до алкоголю і, як результат, різноманітними наслідками алкогольної інтоксикації

Таблиця 2

Речовина	Рейтинг (місце в групі)	Ступінь небезпеки
Героїн	1 (найбільш шкідливі)	A
Кокаїн	2	A
Барбітурати (седативні)	3	B
Метадон (опіоїдний)	4	A
Алкоголь	5	Легальний
Кетамін (анестетик)	6	C
Бензодіазепіни (седативні)	7	C
Амфетамін (психостимулятори)	8	B
Тютюн	9	Легальний
Бупренорфін (опіоїдний)	10	C
Конопля	11	C
Розчинники	12	Легальний
4-метилтіоамфетамін (амфетамін похідний)	13	A
ЛСД	14	A
Метилфенідат (риталін)	15	B
Анаболічні стероїди	16	C
γ -оксимасляна кислота (депресанти)	17	C
Екстазі (психостимулятори)	18	A
Алкілнітри (нітри інгалянти)	19	Легальний
Кат (стимулятор рослинного походження)*	20 (Найменш шкідливі)	Легальний

Примітки: клас A — найнебезпечніші, клас C — мінімально небезпечні; речовини розташовані в порядку зменшення їх небезпеки; * — кат (*Catha edulis*) — квітова рослина, що росте в районах Сомалійського та Аравійського півостровів.

зі збільшенням тяжкості. Основною характеристикою синдрому залежності є потреба (часто сильна, іноді непереборна) прийняти психоактивну речовину;

— барбітурати — похідні барбітурової кислоти, снодійні й протисудомні засоби, що викликають тяжку барбітурову залежність (барбітуроманія);

— галюциногени — речовини, що викликають порушення в сприйнятті реального світу, а також спотворення в оцінці простору й часу («чути колір», «бачити звуки»);

— марихуана, гашиш, гашишне масло — речовини, які отримують з індійської конопли, викликають гашишну залежність (гашишизм);

Таблиця 3

Психоактивна речовина	Тривалість виявлення
Стимулятори	
Амфетаміни	2–3 доби
МДМА (екстазі)	30–48 годин
Метамфетаміни	48 годин
Кокаїн	6–8 годин
Метаболіти кокаїну	2–3 доби
Барбітурати	
Короткострокової дії (циклобарбітал)	24 години
Середньострокової дії (пентобарбітал)	48–72 години
Довгострокової дії (фенобарбітал)	> 16 діб
Бензодіазепіни	
Короткострокової дії (темазепам, хлордіазепоксид)	24 години
Середньострокової дії (тріазолам)	40–80 годин
Довгострокової дії (діазепам, нітразепам)	> 7 діб
Опіати	
Метадон	7–9 діб
Кодеїн/морфін	24 години
6-моноацетат-морфін	2–4 години
Морфін-глюкуронід	48 годин
Кодеїн-глюкуронід	3 доби
Пропоксифен	6–48 годин
Дигідрокодеїн	24 години
Бупренорфін	48–56 годин
Бупренорфін-глюкуронід	7 діб
Канабіноїди	
Одноразове вживання	3 доби
Помірне вживання	4 доби
Тяжке вживання (щодня)	10 діб
Хронічне тяжке вживання	Близько 36 діб
Інші	
Метаквалон	> 7 діб
Фенциклідин	8 діб
ЛСД	24 години

— наркоманія (залежність від наркотиків) — захворювання, викликане хронічним вживанням наркотичних засобів, характеризується розвитком психічної, а в низці випадків — фізичної залежності, зміною толерантності до вживаної речовини, психічними і соматичними розладами, зміною особистості;

— наркотики — психоактивні речовини, що викликають виражену залежність (занесені до спеціального реєстру наркотичних засобів);

— опіоїди — препарати групи опію, його синтетичні й напівсинтетичні похідні (опій-сирець, алкалоїди опію, омнопон, морфін, героїн, кодеїн, метадон, бупренорфін, налбуфин тощо), які викликають тяжку й дуже поширену наркоманію (опійна наркоманія);

— полінаркоманія — захворювання, пов'язане із залежністю від кількох наркотиків, причому система прийому психоактивних речовин хаотична й невизначена;

— психоактивні речовини — речовини або лікарські препарати, що викликають зміну психічного стану;

— ремісія — тривале утримання від прийому психоактивних речовин у людини зі сформованою залежністю;

— рецидив — повернення хворого до вживання психоактивних речовин після ремісії;

— токсикоманічна речовина — речовина, що викликає при тривалому вживанні стійку залежність (не внесена до реєстру наркотичних засобів);

— токсикоманія — захворювання, пов'язане з тривалим вживанням токсикоманічних речовин і формуванням синдрому залежності.

Причини отруєння психоактивними речовинами:

— алкоголізм, токсикоманія, наркоманія;

— матеріальні й побутові негаразди;

— постійний прийом заспокійливих засобів;

— психічні захворювання;

— самолікування;

— неправильне зберігання ліків і хімічних препаратів у домашніх умовах.

Існують індивідуальні біологічні фактори ризику, що значно підвищують імовірність формування залежності від психоактивних речовин:

— чоловіча стать — співвідношення чоловіків і жінок, які страждають від залежності від психоактивних речовин, становить у середньому 6 : 1;

— молодий вік, що супроводжується психоемоційною незрілістю особистості;

— проблеми вікового розвитку, пубертатні кризи;

— генетична обтяженість (алкоголізм або наркоманія серед родичів першого ступеня спорідненості);

— конституціональні особливості, до яких належать:

- органічне ураження центральної нервової системи;

- психічні розлади;

- психопатична структура особистості зі схильністю до агресії, антисоціальних вчинків;

- схильність до імпульсивних дій, невинного ризику, неможливість забезпечити задоволення своїх потреб;

- низький інтелект;

- слабкість мотивації до навчання, бідність інтересів;

- занижена самооцінка;
- девіантна поведінка;
- етнічні й расові відмінності.

Рекомендації щодо формування клінічного діагнозу

Дані рекомендації поширюються на всі захворювання і стани, що розвиваються внаслідок отруєння наркотичними засобами та психоактивними речовинами. Після діагностики отруєння і визначення його тяжкості до клінічного діагнозу додається основний синдром із зазначенням коду за МКХ, наприклад:

- Гостре тяжке отруєння опіатами. Гостра дихальна недостатність. Екзотоксичний шок [T40.0];
- Гостре отруєння неуточненими психоактивними речовинами тяжкого ступеня. Гострий інтоксикаційний психоз [T40.9].

Загальні принципи лікування отруєння наркотичними засобами та психоактивними речовинами

Антидотна терапія показана тільки при отруєнні опіоїдами. При отруєнні психоактивними речовинами провідними заходами є корекція психопатологічних розладів.

На етапі першої медичної допомоги (екстрена медична допомога, неспеціалізоване відділення інтенсивної терапії) терапія обмежується введенням антидоту за наявності чітких показань і підтримкою важливих для життя функцій при їх порушенні відповідно до чинних стандартів (протоколів), а також госпіталізацією до стаціонару.

Екстрену медичну допомогу при отруєнні опіоїдами завжди починають з оцінки ефективності функції зовнішнього дихання з контролем і забезпеченням прохідності дихальних шляхів і проведенням штучної вентиляції легень за показаннями. Адаже час, що потрібний для внутрішньовенного (або інтраназального) введення налоксону з наступним очікуванням ефекту антидоту, може виявитися достатньо тривалим, щоб через гіпоксію стан функцій центральної нервової системи постраждалого помітно погіршився. Алгоритм дій простий: лікар вентилює хворого дихальним мішком, а помічник у цей час готується до введення налоксону і його виконує. Штучна вентиляція легень з постійним контролем стану хворого проводиться до відновлення в нього рефлексів, тону м'язів і ефективного самостійного дихання. Якщо є підозра на те, що постраждалий проковтнув велику кількість таблеток, з метою безпеки краще виконати інтубацію трахеї і провести тривалу штучну вентиляцію легень, ретельно промити шлунок за допомогою зонда. Адаже тривалість дії налоксону може виявитися значно коротшою за тривалість дії наркотичної речовини, частка якої здатна ще достатньо довго всмоктуватися з кишечника і викликати депресію функції зовнішнього дихання [38].

Конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів і власної фінансової зацікавленості при підготовці даної статті.

Список літератури

1. European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction. *European Drug Report 2019: Trends and Developments*. Publications Office of the European Union, Luxembourg. URL: https://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/11364/20191724_TDAT19001ENN_PDF.pdf.
2. World Health Organization. *Alcohol*. WHO. Accessed: May 9, 2022. URL: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/alcohol>.
3. Бабенко В.Н. *Проблеми боротьби з п'янством і наркоманією в сучасній Україні*; Игрицкий Ю.И. *Повседневная жизнь в странах Восточной Европы. Сборник научных трудов*. Москва: ИНИОН РАН, 2011. С. 135. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-borby-s-ryanstvom-i-narkomaniey-v-sovremennoy-ukraine>.
4. Козідубова В.М. *Психіатрія*. Харків: Оберіг, 2013. 1164 с.
5. Погорелов І.І., Манаєнкова О.Д. *Психіатрія і наркологія: підручник*. 2-ге вид., випр. Київ: Медицина, 2018. 320 с.
6. Сыропятов О.Г., Напреенко А.К., Дзеружинская Н.А., Друзь О.В., Петрина Н.Ю. *Неотложные состояния в наркологии: учебное пособие*. Київ: Науковий світ, 2013. 150 с.
7. United Nations Office on Drugs & Crime. *World Drug Report 2018*. Sales No. E.18.XI.9. URL: https://www.unodc.org/wdr2018/prelaunch/WDR18_Booklet_1_EXSUM.pdf.
8. Зозуля І.С., Іващенко О.В., Недашківський С.М. *Невідкладна допомога при отруєнні алкоголем. Острые и неотложные состояния в практике врача*. 2006. № 2(2). С. 28-30. URL: <https://urgent.com.ua/ua/archive/2006/2%282%29/article-22/nevidkladna-dopomoga-pri-otruienni-alkogolem>.
9. Хоффман Р., Нельсон Л., Хауланд М.Э., Льюин Н., Фломбаум Н., Гольдфранк Л. *Экстренная помощь при отравлениях*. Пер. с англ. Москва: Практика, 2010. 1440 с.
10. Thorpy M.J. *Classification of sleep disorders*. *Neurotherapeutics*. 2012. Vol. 9(4). P. 687-701. doi: 10.1007/s13311-012-0145-6.
11. Гавенко В.Л., Бітенський В.С., Абрамов В.А. та ін.; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. *Психіатрія і наркологія: підручник*. 3-тє вид., стер. Київ: Медицина, 2020. 512 с.
12. Скрипніков А.М., Животовська Л.В., Бондар Л.А., Сонник Г.Т. *Психіатрія та наркологія: навч.-метод. посіб.* 2-ге вид., стер. Київ: Медицина, 2021. 224 с.
13. Кожина Г.М., Марута Н.О., Юр'єва Л.М. та ін. *Психіатрія та наркологія в загальній медичній практиці: навчальний посібник*. Київ: Медицина, 2019. 344 с.
14. Малин Д.И., Медведев В.М. *Клиническая наркология в схемах, таблицах и рисунках: справочное пособие*. Москва, 2003. 104 с.
15. O'Neil M.J. et al. *The Merck Index: an Encyclopedia of Chemicals, Drugs, and Biologicals*. 15th ed. Cambridge, UK: Royal Society of Chemistry, 2013. URL: <https://www.worldcat.org/title/merck-index-an-encyclopedia-of-chemicals-drugs-and-biologicals/oclc/824530529>.
16. Недашківський С.М. *Отруєння метанолом: діагностика, патофізіологія, клінічні прояви, інтенсивна терапія*. Сучасні підходи. *Медицина невідкладних станів*. 2017. № 1(80). С. 10-16. URL: <https://emergency.zaslavsky.com.ua/index.php/journal/article/view/762/810>.
17. Murray L. *Goldfrank's Toxicologic Emergencies*, 7th edition. *Emerg. Med. Australas*. 2004 Feb. Vol. 16(1). P. 87. doi: 10.1111/j.1742-6723.2004.00549.x.

18. Bingham E., Cohrssen B., Powell C.H. *Patty's Toxicology*. Vol. 1–9. 5th ed. New York: John Wiley & Sons, 2001. 6374 p.
19. Wang S.P., Hu X.X., Meng Q.W. et al. The involvement of several enzymes in methanol detoxification in *Drosophila melanogaster* adults. *Comp. Biochem. Physiol. B Biochem. Mol. Biol.* 2013 Sep. Vol. 166(1). P. 7–14. doi: 10.1016/j.cbpb.2013.05.008.
20. WHO. *Health and Safety Guide No. 105 for Methanol*. 1997. URL: <http://www.inchem.org/pages/hsg.html>.
21. The National Institute for Occupational Safety & Health. *Methanol: Systemic Agent*. Centers of Diseases Control & Prevention. Page last reviewed: May 12, 2011. URL: https://www.cdc.gov/niosh/ershdb/emergencysresponsecard_29750029.html.
22. Fishbein L. *World Health Organization & International Programme on Chemical Safety: Methanol*. 1997. URL: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/41990>.
23. de Alba Iriarte B., López N., Gaztelumendi E. et al. *Methanol Intoxication: The Importance of Early Diagnosis Case Reports and Literature Review of Methanol Intoxication's Diagnosis and Treatment*. *J. Drug Metab. Toxicol.* 2020. Vol. 11. P. 248. doi: 10.35248/2157-7609.20.11.248.
24. Eskandrani R., Almulhim K., Altamimi A. et al. *Methanol poisoning outbreak in Saudi Arabia: a case series*. *Journal of Medical Case Reports*. 2022. Vol. 16. Article 357. URL: <https://jmedicalcasereports.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13256-022-03600-7>.
25. Недашківський С.М., Галушко О.А. Фальсифікований алкоголь: небезпеки отруєння та інтенсивна терапія. *Гострі та невідкладні стани в практиці лікаря*. 2017. Vol. 1(64). P. 45–51. URL: <https://urgent.com.ua/ua/archive/2017/1%2864%29/pages-45-51/falsifikovaniy-alkogol-nebezpeki-otrueniynna-ta-intensivna-terapiya>.
26. Ashurst J.V., Nappe T.M. *Methanol Toxicity*. *StatPearls*. 2022 Jun 21. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK482121>.
27. The National Institute for Occupational Safety & Health. *Ethylene Glycol: Systemic Agent*. Centers of Diseases Control & Prevention. Accessed: October 20, 2021. URL: https://www.cdc.gov/niosh/ershdb/emergencysresponsecard_29750031.html.
28. Iqbal A., Glagola J.J., Nappe T.M. *Ethylene Glycol Toxicity*. *StatPearls*. 2020 Aug 14. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK537009>.
29. Каушанова И.С., Лось Д.П., Федотова И.Н. *Острое отравление дихлорэтаном (клинические наблюдения)*. *Трудный пациент*. 2014. № 6. С. 48–52. URL: <https://t-pacient.ru/tag/dichloroethane>.
30. Могильник А.І. *Гострі отруєння хлорованими вуглеводнями. Гострі отруєння фосфорорганічними інсектицидами. Методична розробка лекцій для лікарів-інтернів за спеціальністю «Медицина невідкладних станів»*. Полтава: УМСА, 2018.
31. Hoffman R., Howland M.A., Lewin N., Nelson L., Goldfrank L. *Goldfrank's Toxicological Emergencies*. 10th ed. New York: McGraw & Hill, 2015. 1904 p.
32. American Heart Association. *Web-based Integrated 2010–2015 American Heart Association Guidelines for Cardiopulmonary Resuscitation and Emergency Cardiovascular Care. Part 10: Special Circumstances of Resuscitation*. Accessed: June 29, 2018. URL: <https://eccguidelines.heart.org/index.php/circulation/cpr-ecc-guidelines-2/part-10-special-circumstances-of-resuscitation>.
33. Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги. *Екстрена медична допомога: догоспітальний етап. Новий клінічний протокол: Наказ МОЗ України від 05.06.2019 № 1269*. URL: <https://www.medconsulting.com.ua/ua/nakazy-moz/nakaz-moz-ukrajini-vid-05062019-no-1269-pro-zatverdzhennya-ta-vprovadzhennya-mediko-tehnologichnih-dokumentiv>.
34. Курдиль Н.В., Зозуля И.С., Иващенко О.В. *Экстренная медицинская помощь при острых отравлениях у взрослых: практические рекомендации для догоспитального этапа*. *Український медичний часопис*. 2014. № 1(99). I/II. С. 128–131. URL: http://nbiv.gov.ua/UJRN/UMCh_2014_I_26.
35. Сонник Г.Т., Напреєнко О.К., Скрипников А.М. та ін.; за ред. Напреєнко О.К. *Психіатрія і наркологія: підручник*. 3-тє вид., випр. Київ: Медицина, 2017. 424 с.
36. Чабан О.С., Хаустова Е.А., Омелянович В.Ю. *Невідкладна допомога в психіатрії та наркології*. Київ: Медкнига, 2019. 172 с.
37. Курсов С.В., Скороплет С.Н. *Острое отравление опиоидами*. *Медицина невідкладних станів*. 2016. Т. 16(2). С. 48–51. URL: <http://www.mif-ua.com/archive/article/42512>.

Отримано/Received 09.02.2023

Рецензовано/Revised 18.02.2023

Прийнято до друку/Accepted 27.02.2023 ■

Information about authors

Serhii M. Skoroplit, Assistant at the Department of Emergency Medicine and Disaster Medicine, Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine; e-mail: sm.skoroplit@knmu.edu.ua, skoroplit@gmail.com; <https://orcid.org/0000-0003-1421-2963>

Volodymyr M. Zagurovskiy, MD, PhD, Professor at the Department of Emergency Medicine and Disaster Medicine, Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine; e-mail: vm.zagurovskiy@knmu.edu.ua

Serhii V. Kursov, MD, PhD, Professor at the Department of Emergency Medicine and Disaster Medicine, Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine; e-mail: sv.kursov@knmu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-3539-1489>

Conflicts of interests. Authors declare the absence of any conflicts of interests and own financial interest that might be construed to influence the results or interpretation of the manuscript.

S.M. Skoroplit, V.M. Zagurovskiy, S.V. Kursov
Kharkiv National Medical University, Kharkiv, Ukraine

Emergencies in addiction medicine (general questions)

Abstract. The article examines the substances used by drug addicts and modern general issues regarding the provision of emergency medical care to patients who are in a drug-induced state. An overview of the toxicological situation in Ukraine and in the world has been given. The general principles of providing emer-

gency medical aid during the development of emergencies in drug-addicted patients caused by drug overdose and abstinence have been presented.

Keywords: help for drug addiction; narcotics; psychoactive substances; emergency assistance